

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција   Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ   ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип   Штип   Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Бильана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zaboltnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донеv Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татјана - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Киро, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - A1 и A2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недјурмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТИ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

УДК: 821.134.2-31:811.163.3'373.612.2

МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ

Сања Михајловиќ Костадиновска

лектор по шпански јазик,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје, sanja.flf@gmail.com

Апстракт: Во годината во која во Шпанија и ширум светот ќе се одбележуваат четиристотини години од смртта на Мигел де Сервантес, би сакале преку оваа статија да дадеме наш локален придонес со тоа што ќе се осврнеме на тоа како митот за Дон Кихот опстојува во македонскиот контекст. Со оглед дека хиспанистичките студии на Филолошкиот факултет во Скопје се сè уште во зародиш и немаме поопсежни проучувања на најзначајното дело на Сервантес од македонски сервантисти, одлучивме во оваа студија да направиме преглед на метафорите за Дон Кихот кои претежно со значење на битка осудена на неуспех, залуден обид или илузија се користат во медиумскиот простор, а потоа да се задржиме и на некои поетски толкувања на некои од нашите најзначајни поети како Блаже Конески, Ефтим Клетников, Радован Павловски, Петре Бакевски. Интересна за анализа е и книгата “Дон Кихот меѓу Албанците” на академик Али Алиу, единствена од овој тип, која ја користи парадигмата на Дон Кихот за критички осврт на творештвото на најзначајните албански писатели, па оттаму ќе посветиме внимание и на ова дело кое ги става во една необична корелација и констелација трите култури: шпанската, македонска и албанската.

Клучни зборови: метафора, Дон Кихот, македонски јазик, литература, критика.

1. Вовед

Кога се зборува за најпознатото дело на Мигел де Сервантес, *Дон Кихот*, најчесто се употребуваат највозвишените епитети: „најзначајно книжевно дело на сите времиња“, „темел на модерната светска литература“,

„бесмртно дело“, дело „со библиски димензии“¹, „ненадминат роман на човештвото“, „ремек-дело“ (Цепаровски 2015:139), „апсолутен текст“ (Борхес 2005:10). Но, за волја на вистината, и покрај тоа што ова дело е дел од западниот книжевен канон и задолжителна лектира во многу земји, истовремено е и една од книгите со која не многумина може да се пофалат дека ја дочитале, односно ја прочитале неговата интегрална верзија. Имено, првата верзија на *Дон Кихот* на македонски јазик, во превод на Илија Корубин од 1976 година, впрочем е скратено училишно издание, кое сè уште е во употреба во училиштата и покрај целосните изданија на „Наша мисла“ од 1985 и на „Бегемот“ од 2010 година. Секако, ова не е случај само во македонскиот контекст, туку дури и во Шпанија каде што не се ретки адаптираните изданија. Токму минатата година излезе нова верзија на *Дон Кихот*, која од јазичен аспект е изменета, модернизирани и приближена до современиот читател².

Дон Кихот бил проучуван од многу книжевни критичари, инспирирал многу светски познати автори, меѓу кои би можеле накусо да ги издвоиме Хорхе Луис Борхес, Фјодор Достоевски, Мигел де Унамуно, Милан Кундера, добил свои интерпретации во речиси сите видови уметност (операта, балетот, сликарството, вајарството, филмот, театарот, стрипот), но сепак, кога ќе се спомене името Дон Кихот, на ум ни паѓа авантурата со ветерниците и некои веќе клиширани асоцијации за залудна битка, претеран идеализам и заблуденост на главниот лик, односно комплексноста на ова, несомнено генијално и безвременно дело, е сведена на неколку излитени метафори. Ако се вели дека Дон Кихот го надживеал и засенил авторот Сервантес, тогаш денес уште повеќе можеме да кажеме дека митот за Дон Кихот го засенил самиот лик на Дон Кихот, оној кој живее од првата до последната страница на делото, во неразделна врска со неговиот верен штитоносец, Санчо Панса и со целата плејада ликови од една претежно рурална Шпанија, неспоива со идиличниот и егзотичен свет на рицарските романи.

---

¹ Синтагмите се преземени од новинарски текстови кои ќе бидат вклучени во библиографијата на крајот од трудот.

² <http://www.papelenblanco.com/escritores/andres-trapiello-lleva-don-quijote-al-castellano-actual>. На оваа врска може да се најде веста поврзана со актуализираната верзија од 2015 која е дело на писателот и поет Андрес Трапиело и која има за цел да го „поштеди“ читателот од изданијата со многу фусноти, без кои, вели Трапиело делото не би се разбрало во целост. Од кусите извадоци од оригиналната и модернизираниата верзија, можеме да заклучиме дека во втората е направена интервенција во однос на архаичната лексика која е заменета со посовремена, но и во однос на синтаксата. Просторот во овој труд не ни овозможува да ја полемизираме оправданоста на едно вакво издание.

Нашиот труд поаѓа токму од митот за Дон Кихот, односно ќе нè интересира дали и колку најзначајното дело на Сервантес оставило траги во македонското творештво и јазик, или станува збор за метафорични значења кои се репродукција на веќе познати толкувања кои низ вековите му се придавале на делото³. За таа цел опфативме триесетина електронски и печатени новинарски текстови и статии во кои експлицитно се користат именките или придавките Дон Кихот и донкихотовски, а потоа ќе се задржиме и на неколку поетски толкувања, како и на присуството на Дон Кихот во критичката мисла.

2. Метафорите за Дон Кихот во македонски контекст

Да се пишува за *Дон Кихот* четиристотини години по објавувањето на делото и по толку многу опсежни студии направени од истакнати сервантисти, може да се чини донкихотовски залуден подвиг. Сепак, имајќи предвид дека во македонски контекст референците за *Дон Кихот* се сè уште скромни, овој наш мал придонес во јубилејната 2016та година е можеби донкихотовска авантура, но со благородна цел – да се отворат нови поглавја во македонската научна мисла, со надеж да се приближиме набргу до монографски изданија или студии како во соседните земји⁴.

Клоуз (2006) вели дека постојат два начина за пристап кон класиците: историски, кој ги зема предвид јазикот на кој е напишано делото и публиката на која тоа се обраќа, и вториот – „прилагодлив“, што ја адаптира смислата на текстот на менталната перспектива на модерниот читател. Во овој труд ќе го користиме овој таканаречен „прилагодлив“ пристап, бидејќи предмет на наш интерес нема да биде оригиналниот текст, интратекстуалните односи во него или делото во дијакрониска смисла, туку ликот на јунакот Дон Кихот кој се користи во конкретен синхрониски јазичен контекст, во секојдневниот и во поетскиот јазик, со одредени,

---

³ Во седумнаесеттиот век преовладува читањето на *Дон Кихот* како пародија на рицарските романи, во осумнаесеттиот век, критиката ја истакнува сатирата и критиката на современото општество како главни адути на делото, деветнаесеттиот век, особено романтичарските толкувања ја истакнуваат вечната спрега помеѓу реалноста и илузијата, помеѓу духот и материјата. Во дваесеттиот век перспективите се многострани и просторот не ни дозволува да ги опфатиме сите, но за подетални референци го упатуваме читателот на статијата „Интерпретациите на Кихот“ (“*Las interpretaciones del Quijote*”) од Ентони Клоуз, вклучена во нашата библиографија.

⁴ Само неколку примери: *Servantes u srpskoj književnosti* (2005), Jasna Stojanović, *Interpretaciones del Quijote: slovenski prispevek ob 400. obletnici izida* (2006), Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, “La recepción búlgara de Cervantes y El Quijote” (2006), Setfka Vasileva Kožuharova.

понекогаш и ограничени метафорички значења, со цел да произведе очекувани семантички ефекти.

Да тргнеме од самиот факт дека во многу јазици постојат изведени именки или придавки од името на Дон Кихот, кои се дел од лексичкиот фонд на тие јазици. Во македонскиот јазик, под донкихотство, се подразбира „мечтаење, склоност кон авантуризам“⁵ – значење кое се поклопува со значењето кое може да се провери и во српски речник⁶, на пример, а постои и изведена придавка „донкихотски“, за која македонскиот речник ни дава пример на употреба со зборот „борба“, односно „донкихотска борба“, иако не се објаснува дали придавката овде го носи истото значење како и именката, па би имале „авантуристичка борба“, или можеби „недостижна борба“, значење кое би го добиле доколку го провериме зборот „мечтаење“, или се однесува можеби на залудна борба, значење кое во тој случај не е опфатено во речникот, а е едно од најчестите значења со кое ја среќаваме оваа синтагма, како што ќе видиме подолу. Само за споредба, во речникот на Кралската шпанска академија, е вклучена придавката „кихотски“ (quiјotesco), изведена од општата именка „кихот“ (quiјote) која во своето значење содржи одредени негативни конотации: „човек кој ги става своите идеали на прво место и во своја корист, и несебично застанува во одбрана на одредена кауза што смета дека е праведна“ или „слаб човек, со ковчест изглед“⁷.

Во продолжение, ќе се осврнеме на тоа како значењата на овие зборови во различни контексти добиваат и други конотации.

2.1. *Дон Кихот* во новинарските текстови

Најпрво, би сакале да направиме преглед на метафоричните употреби што во медиумскиот простор⁸ се среќаваат во врска со бесмртниот Сервантесов лик. Контекстите во кои се користат најчесто именките „донкихотство“ и „Дон Кихот“ и придавката „донкихотски“ со соодветните форми за род и број, може да бидат најразлични: од екологија, политика, општествено живеење, издавачка дејност, театар, па сè до музичка критика и спорт. Во современи написи од областа на политиката, во време на силна поларизација на македонското општество, „донкихоството“ го користат како приврзаниците на власта, така и нејзините противници, едните служејќи се со метафорично значење на пораз (најчесто на противникот, со

⁵ Дигитален речник на македонскиот јазик: makedonski.info, влез на 28.03.16.

⁶ <http://www.vokabular.org/>, влез на 28.03.16.

⁷ <http://www.rae.es/>, влез на 28.03.16.

⁸ Насловите на прегледаните статии може да се најдат на крајот на трудот.

цел тој да се омаловажи и исмее)⁹, а за другите Дон Кихот претставува синоним за анархија, бунтовност, неконформизам. Во написи од областа на спортот или поврзани со издавачката дејност со донкихотовски начесто се квалификуваат проблемите и напорите на одредени тимови, односно издавачки куќи. Во доменот на театарот, Дон Кихот се поистоветува со независен, алтернативен театар, кој се спротивставува на одредена театарска елита, но сепак опстојува и покрај сите премрежија, или пак величината на ликот најчесто се користи за да постхумно се издигнат одредени значајни личности од театарскиот (и филмскиот) свет¹⁰. Кога се зборува за современото живеење, јунакот Дон Кихот кој во своите авантури е воден од одредени идеали служи за да се зборува за губењето на вистинските вредности во модерното доба. Во музичката критика, донкихотовска е битката која цез изведувачите, кои се помалубројни, се принудени да ја водат со доминантната култура на шундот.

Ако се обидеме да ги класифицираме метафоричните значења и асоцијации што ги добивме од овие текстови во позитивни или негативни метафори, можеме да заклучиме дека сепак доминираат позитивните метафорични значења, иако директните алузии на самиот лик, најчесто се негативни: „трагичен јунак“, „ментално нарушен“, „откачен“, „ексцентричен“.

ПОЗИТИВНИ	НЕГАТИВНИ	НЕУТРАЛНИ или ДВОСМИСЛЕНИ ¹¹
слобода	лудост	фикција
мечтаење	пораз	напор
спас	непромисленост	илузија
идеал	залудност	
вистина	наивност	

⁹ Кадаре во својот есеј „Дон Кихот на Балканот“ исто така вели: „Личноста на Дон Кихот сè уште ја користат политичките партии. Нема ниту една политичка партија што не го обвинила својот противник дека е „Дон Кихот“ (стр. 2864)

¹⁰ Тука би ги истакнале статиите на Борче Грозданов за актерот и педагог Кирил Ристоски и на Игор Старделов за снимателот Никола Христовски.

¹¹ Не станува збор само за експлицитно употребени зборови во самите новинарски текстови, туку за сите семантички вредности што ги извлековме.

духовност	заблуда	
утопија	очај	
неконформизам	погубност	
надеж		
оригиналност		
заложба		
упорност		
ентузијазам		
издржливост		

Би издвоиле и серија синтагми кои се среќаваат во комбинацијата со придавката „донкихотовски“: „донкихотовска битка“, „донкихотовски потег“, „донкихотски обиди“, „донкихотски подвиг“, „донкихотски претензии“, „донкихотовска епопеја“, квази-донкихотовски мозок, „донкихотовски хумор“, „донкихотовски медиумски проекти“ итн.

2.2. Дон Кихот во поезијата

Бесмислено е да се тврди дека присуството на Дон Кихот во поезијата може да се сведе на песните на кои ќе се осврнеме во продолжение, иако поверојатно е неговото влијание да биде поголемо и позабележливо во доменот на прозата, но тоа се прашања со кои би можеле да се занимаваме во иднина, по спроведени поопсежни истражувања. Од песните кои во себе ја содржат референцата на Дон Кихот, па дури сите се и идентично насловени - едноставно како „Дон Кихот“ – овде ќе ги разгледаме донкихотовците на Блаже Конески од 1972 (песна е објавена за првпат во списанието „Стремежи“, а потоа вклучена со збирката *Записи*), на Радован Павловски, од 2009 од збирката *Јас сум време: поезија*, на Ефтим Клетников од 2001 од збирката *Белутрак* и на Петре Бакевски од 2010, од збирката *Спитомен предел од болка: поезија*.

Во песните, покрај референцата на Дон Кихот, се среќаваат и оние на Санчо Панса (Клетников и Бакевски), Дулчинеа (Бакевски), коњот Росинант (Бакевски), епизодата со ветерниците што Дон Кихот ги замислува како цинови (Павловски, Клетников и Бакевски), епизодата со

стадата овци што Дон Кихот ги замислува војски (Клетников и Бакевски). Од карактеристиките на главниот лик, односно некои стереотипни толкувања на делото присутни се залудноста, најчесто на херојството, спротивставеноста помеѓу материјализмот на Санчо Панса и идеализмот на Дон Кихот, налудничавоста, благородноста, анахронизмот на ликот и неговиот непомирлив антагонизам со стварноста. Сепак, за разлика од новинарските текстови каде што метафората за Дон Кихот се актуализира во корелација со одреден феномен од современото живеење, и честопати се банализира, во поезијата Дон Кихот добива една подлабока димензија. Во песните се среќаваат сосема оригинални метафори: „Дон Кихот инцидент е/на фронтот на фантазијата“ (Павловски), интертекстуални подигрувања: „тој жалосен хектор“ (Конески), постмодерни деконструирања: „Санчо Панса директорува со хиподром/и ноќе во барот/со просевање го следи стриптизот на Дулчинеа“ (Бакевски). Интересно е да се забележи дека Павловски, Клетников и Бакевски го користат Дон Кихот за да зборуваат за изгубените вредности на едно модерно време во кое „гонетите те гонат“ и владее „безредниот ред“, (Бакевски), во свет во кој владееат „Санчо-Панчовци“ (Клетников) кои не се како верниот придружник - штитоносец од делото на Сервантес туку олицетворение на бруталниот и агресивен материјализам/капитализам, а Павловски му дава и локален колорит на Дон Кихот, сместувајќи го неговото залудно херојство во „балканскиот пеколник“. Единствено Конески не алудира на конкретно време и простор, туку преку неговиот Дон Кихот ја истакнува универзалноста на овој трагичен лик, кој постои во светот којшто е замислен како „бесконечен фронт“ на „непомирливи сили“ во кој триумфира суетата и насилството, а Дон Кихот е анонимниот, секојдневниот човек. Интересно е сепак да се увиди дека кај Конески и покрај намерата да се зборува за Дон Кихот, во една длабока универзална и хумана смисла, карактеристична е лексиката, бидејќи се значително помалубројни зборовите од туѓо потекло (фронт, сектор), а значителни побројни зборови со дијалектална употреба, аугментативи и деминутиви, зборови со поетски призвук или архаизми (бишки, местиште, тревишта, копитца, боишта, крепи, стори, пукот, мав), што го ставаат Дон Кихот во еден сосема нов јазичен сооднос.

Во сите четири песни провејува песимизам, изразен дури кај тројца поети преку метафората со ветрот. Кај Бакевски и Павловски ветерот „замира“ или „никаде го нема“, од што произлегува дека Дон Кихот е дури лишен и од сопствената фантазија, од благодатта да ја извртува реалноста по своја волја, па така никаде не се споменуваат циновите, ветерниците се престорени во „електрични столбови“, а недостигот на ветер е негација на самиот херојски подвиг уште пред тој да се случи. Кај Клетников, ветерот е единственото нешто што му останува на Дон Кихот, водениците (а не

циновите), стадата (а не војските) се уништени, односно уништена е и реалноста која превезот на фантазијата умееше барем за миг да ја преиначи, останува само недофатното, само илузијата без илузии, или „бесмислата“ како што вели Бакевски. Кај Бакевски, песимизмот оди дотаму што во реченицата со која се отвора и затвора песната „Ти им се потсмеваш – тие те жалат“, редоследот на двата дела од реченицата алудира на супериорноста на „тие“ чие сожалување доаѓа по негова смеа (на Дон Кихот), со што паѓа во вода секоја можност за утеха, за идеализам, за засолнување од реалноста која е лажна, во потсмевиот, во иронијата или во смеата. Можеби најтажната карактеристика што овие песни ја споделуваат и со делото на Сервантес е тоа што Дон Кихот нема реални непријатели, вистински противници во битка со кои ќе ја покаже на дело својата умешност и јунаштво. Единствениот непријател му е стварноста. Но, некаде се оди и подалеку, односно кај Бакевски Дон Кихот станува непријател сам на себе и на себе „јуриша беспопштено“, кај Коневски тој е маргинализиран, омаловажен, понижен, „столчен како лук, со толчник“ од недостојни противници, лажни херои, а кај Клетников дури и самиот Санчо Панса од идеолошки антагонист, станува реален противник - крвник.

2.3. *Дон Кихот* во критиката

Делото на Сервантес не претставува само вечна инспирација за авторите од различни хронотопи, туку и неисцрпна материја за проучувачите од различни земји, со различна културна подлошка. Во македонски критичка мисла одгласот на најзначајниот шпански роман е сè уште незабележителен. Можеме да го издвоиме монографското издание на „СУМ: списание за уметност“ од 2005 посветено на *Дон Кихот* по повод четиристогодишнината од објавувањето на првиот дел во 1605, во кое сепак не се поместени научни трудови од македонски истражувачи, туку претежно опфаќа есеи во превод (од Борхес, Кундера, Владимир Пишталло), прегледи на влијанието на *Дон Кихот* во уметноста, музиката, филмот, како и уметнички текстови инспирирани од *Дон Кихот*, меѓу кои и песната од Блаже Конески, на која се осврнавме, песна од бугарскиот поет Валери Петров, од Трајче Кацаров, и во целост може да се најде драмата од Михаил Булгаков¹², во превод на Александар Донски, повторно едноставно наловена како *Дон Кихот*. Во 2012 во списанието „Корени“ објавен е есејот на Александар Прокопиев насловен „Битка со ветерници (белешки од бојното поле“ во кој авторот се задржува и на историскиот контекст на делото, на толкувањата на *Дон Кихот* низ вековите и на големината на

¹² Оваа драма била поставена и на македонска сцена, во изведба од членови на МНТ, а во режија на Златко Свибен.

Сервантесовиот лик. Во jubилејната 2015 во списанието „Спектар“, објавен е труд под наслов „Дон Кихот во Македонија“ од професорот Иван Цепаровски, овој пат по повод четиристогодишнината од објавувањето на вториот дел од делото *Дон Кихот*, кое Сервантес го завршил една година пред неговата смрт. Во трудот авторот се осврнува на интерпретациите на Дон Кихот во светската книжевност (Томас Ман, Томас Дарфи, Лоренс Стерн, Хорхе Луис Борхес) и во уметностите (музика, филм, сликарство, скулптура) и потоа се задржува на Дон Кихот во, како што вели „историскиот и митолошки Балкан“, или поточно во Македонија каде што, иако скромни, сепак се значајни читањата на Конески и Прокопиев во книжевен контекст, а од особен интерес е долгогодишната инспирација на сликарот Владимир Георгиевски од делото на Сервантес, во смисла на постоењето на една континуирана и подлабока врска помеѓу *Дон Кихот* и Македонија.

Во продолжение накусо ќе задржиме на монографијата на академик Али Алиу, *Дон Кихот меѓу Албанците*, објавена првпат на албански во 1995, а потоа преведена на македонски и на други јазици меѓу кои на англиски и бугарски јазик. Книгата претставува критички осврт на делата на најзначајните писатели на албански јазик (Јероним де Рада, Наум Фрашари, Фан Ноли, Ласгуш Порадеци, Исмаил Кадаре, Али Подримија, Луан Старова), но не станува збор за некаква нивна директна врска со шпанскиот роман, туку само се користи метафората за Дон Кихот за да се зборува во една највозвишена смисла за значењето и белегот на овие автори. Токму тоа ја прави книгата интересна за нашето проучување, бидејќи освен Фан Ноли кој стои зад првиот превод на *Дон Кихот* на албански јазик и Исмаил Кадаре кој има свои есеи посветени на Дон Кихот, авторите кои се третираат се претставени како „неизбежни потомци на Дон Кихот“, односно без алузија на директна врска со Сервантесовиот роман, творештвото на овие автори се става на пиедестал поради местото што го заземаат во битката за воспоставувањето на темелите и изградбата на албанскиот јазик и идентитет и покрај сите противречности од верска, национална или политичка природа. Низ целата книга провејува една свесна противречна употреба на метафората за Дон Кихот, односно од една страна, тој е симбол на идеализмот, на упорноста, на националниот идентитет, а од друга страна тој е симбол и на поразот, на жртвата, на универзалноста и на релативизирањето. Али Алиу на овој начин продира во суштината на *Дон Кихот* нарекувајќи го „победник низ порази“, за да зборува од една страна за напорите и премрежјата на албанските преродбеници, а од друга за универзалноста на:

“монументалната донкихотовска сага [...] како [...] своевидна кристализација на сите човекови вознеси и илузии, сите ламенти и побуди, сите големи соништа дезилузионизми, сиот спектар на човековата егизстенцијална драма, низ која минува човекот и човештвото, низ еден вистински лавиринт на надежта и безнадежноста“ (Алиу 2003:66)

Оттаму, сосема е оправдан и оригинален неологизмот „донхихотомија“ што Алиу го користи за преку двојството и антагонизмот во *Дон Кихот* кој сведочи за преминот помеѓу две епохи, Средниот век и Ренесансата, а со тоа и на два различни погледи на светот, за спротивставеноста помеѓу реалноста и фикцијата, за идеализмот и покрај неговата залудност, да укаже на универзалноста на овие противречности, на спрегата помеѓу модерниот Запад и руралниот Балкан, помеѓу стремежот на албанските (балканските) писатели кон светските естетски вредности и поривот и желбата да се зачуваат културните обележја и да се истакнат разликите.

Делото на Алиу изобилува со синтагми што ја содржат придавката динхихотовски. Еве неколку примери за најчестите употреби:

Донкихотовска

мисија/опсесија/истрајба/раса/сага/судбина/битка/невозможност/илузија/фаланга/

меланхолија

Донкихотовски вознес/балкански синдром/илузионен

елан/сон/сој/идол/лабиринт/морал

Донкихотовски илузии/импулси на имагинацијата/залети/предизвици

Во овие примери може да се забележат некои од веќе широкоприфатените метафори за *Дон Кихот*, што ги сретнавме и во новинарските текстови и во поетскиот јазик, иако би можеле да ги издвоиме како својствени за Алиу синтагмите кои имаат национален призивок (како раса, фаланга, сој), но овде се користат со сосема спротивно значење, односно со значење на универзалност, на една наднационална современост на *Дон Кихот*. Иако книгата на Алиу пред сè има за цел да направи критички осврт на албанското литературно творештво, со самото тоа што има свој превод на македонски јазик и експлицитно и имплицитно зборува, како што видовме досега, за една Литературата без граници, е мошне интересна во македонскиот контекст бидејќи претставува можност за запознавање на

другиот, односно преку донхихотовската универзалност и хуманост, повикува на надминување на стереотипите и толерантност.

3. Заклучок

Во овој труд се осврнавме на присуството на *Дон Кихот* во македонскиот контекст, претежно од јазичен аспект, односно, на толкувањата што преку пишаниот збор се актуелизираат во различни видови на текстови (новинарски текст, поезија, есеј, критика). Иако може да се каже од многуте авантури низ кои минуваат Дон Кихот и Санчо Панса доминира најпознатата авантура со ветерниците, низ анализата на метафорите што произлегле од овој роман, сепак може да се каже дека неговата безвременост и повеќеслојност се присутни во разнородноста на литературните жанровите, во имаментната противречност, во можноста за нови оригинални читања, па дури и во способноста да произведува неологизми.

За крај би сакале да го завршиме овој труд со една мисла од Кадаре (2006:2863), која вели: „патувањето на Дон Кихот не е патување во просторот, туку внатрешно патување низ човечноста“ и сметаме дека Дон Кихот во македонскиот контекст е уште една потврда за тоа.

Библиографија:

Латинична:

CLOSE, Anthony (2006): “Interpretaciones del Quijote”, en la introducción de Miguel de Cervantes *Don Quijote de la Mancha* (ed. dir. Francisco Rico).
http://cvc.cervantes.es/literatura/clasicos/quijote/introduccion/prologo/close_a.htm (Последен влез: 03.04.2016)

Кирилична:

АЛИУ, Али (2003): *Дон Кихот меѓу Албанците*. Скопје: Култура.
БАКЕВСКИ, Петре (2010): „Дон Кихот“ во *Спитомен предел од болка*: поезија, стр. 61. Скопје: Тера магика.
БОРХЕС, Хорхе Луис (2005): „Книга“ во *СУМ: списание за уметност*, бр. 47, стр.7-15. Штип: Културно-просветна заедница.
КАДАРЕ, Исмаил (2006): „Дон Кихот на Балканот“ во *Корени: списание за литература, култура, граѓански прашања и наука*, бр. 18, стр. 2862-2866. Куманово: друштво за наука и култура.
КОНЕСКИ, Блаже (2008): „Дон Кихот“ во *Послание*, стр.170. Битола: Микена.
КЛЕТНИКОВ, Ефтим (2001): „Дон Кихот“ во *Белутрак*, стр. 56. Скопје: Три.
ПАВЛОВСКИ Радован (2010): „Дон Кихот“ во *Сто неповторливи песни*, стр. 141. Скопје: Макавеј.
ПРОКОПИЕВ, Александар (2013): „Битка со ветерници (белешки од бојното поле)“, во *Корени: списание за литература, култура, граѓански прашања и наука*, бр. 41/42, стр. 6200-6208, Куманово: друштво за наука и култура.

- СТАРДЕЛОВ, Игор (1991): „Никола Христовски : Дон Кихот на македонската кинематографија“ во *Кинопис : списание за историјата, теоријата и културата на филмот и на другите уметности*, бр. 4, стр. 29-34. Скопје: Кинотека на РМ.
- ЦЕПАРОВСКИ, Иван (2015): „Дон Кихот во Македонија“ во *Спектар: списание за литературна наука*, бр. 66, стр. 139-157. Скопје: Институт за литература, Филолошки факултет.

Електронски написи:

- Без автор, (2004): „Од дивовработени до заложници!“, <http://vecer.mk/makedonija/od-divovraboteni-do-zalozhnici>
- Без автор (2005): „Дон Кихот слави 400 години“, <http://www.dw.com/mk/%D0%B4%D0%BE%D0%BD-%D0%BA%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%82-%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B8-400-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8/a-2538962>
- Без автор (2010): „Бесмртниот „Дон Кихот“ прв пат целосно на македонски“ <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=512101040348&id=26&setIzdanie=21985>
- Без автор (2014): „Интерактивно предавање - Автономни зони на слободната свест“ <http://www.fakulteti.mk/mobile/news/15-02-24/interaktivno-predavanje-avtonomni-zoni-na-slobodnata-svest>
- Без автор (2014): „Иванка Додовска: Донкихотовски Заев несвесно ја најави својата оставка“ <http://maxim.mk/ivanka-dodovska-donkihотовски-zaev-nesvesno-ja-najavi-svojata-ostavka>
- Без автор (2014): „На Бит Фест утре промоција на книги од Ристо Стефановски и интеркултурна вечер“ <http://www.bitfest.mk/plus-info-na-bit-fest-utre-promocija-na-knigi-od-risto-stefanovski-i-interkulturna-vecher/>
- Без автор, 2015: „Промоција на мапа „Мојот Дон Кихот“ на Владимир Георгиевски во Музеј на град Скопје“ <http://www.porta3.mk/promocija-na-mapa-mojot-don-kihot-na-vladimir-georgievski-vo-muzej-na-grad-skopje/>
- Без автор (2015): „Војници, во името на демократијата, обединете се!“ <http://m.plusinfo.mk/article/-----/?%2Fcategory%2F=&category-id=10&page=5&article-id=83762>
- Без автор (2015): „ВМРО-ДПМНЕ: Жерновски се бори со своите илузии“, <http://a1on.mk/wordpress/archives/530276>
- Без автор (2015): „Дали садењето на дрва е добро за планетата?“, <http://www.mojo.mk/article/dali-sadenjeto-na-drva-e-dobro-za-planetata>
- Б.Н. (2011): Патот кон слободата е пат кон театарот, <http://vest.mk/default.asp?ItemID=252BF3F1422FDF499DEA225F1A24992A>
- Гелевски, Никола (2008): „Ветерниците и нивните дон кихоти“, <http://www.globusmagazin.com.mk/?ItemID=5850398C2CC76140B8E73F6FD2D4D115>
- Георгиевски, Борис (2006): „Движењето сака да ги разбуди граѓаните од летаргијата“ <http://star.utrinski.com.mk/?pBroj=1537&stID=19768&pR=2>

- Георгиевски, Свездан (2009): „Луѓето на Нова Македонија“, <http://www.globusmagazin.com.mk/?ItemID=6BD894F307A34D48A2F594ED1FFCC0D0>
- Героски, Бранко (2015): Последниот колегиум, <http://www.libertas.mk/posledniot-kolegium/>
- Грозданов, Борче. (2013): „Блесна свездата на последниот Дон Кихот“ <http://vecer.mk/kultura/blesna-dzvezdata-na-posledniot-don-kihot>
- Дамовска, Лилјана Грчо (2006): Приказната за Македонија треба да стаса во странство, <http://star.dnevnik.com.mk/?pBroj=2913&stID=67231>
- Ивковиќ, Игор (2013): „Дејан Дуковски: Балканот е драматичен затоа што има примитивизам“, <http://www.telegraf.mk/aktuelno/ns-newsarticle-52318-dejan-dukovski-balkanot-e-dramaticen-zatoa-sto-ima-primitivizam.nsp>
- Јанчева, Наташа (без датум): „Кадија Етникум!“, <http://www.izlez.mk/?p=11332>
- Јолевски, Љупчо (2014): „Порта цез фестивал во потрага по вистинските вредности“, <http://www.makdenes.mobi/a/25276973.html>
- Мицковски, Васил (2012): „Груевски како Јосип Броз Тито“, <http://r.ping.mk/tb/3b7u>
- О.К. (2003) „Донкихотски до седмото место“, <http://star.vest.com.mk/default.asp?id=64651&idg=4&idb=921&rubrika=Sport>
- Павловска, Јасминка (2006): Дон Кихот се уште живее меѓу нас, <http://star.utrinski.com.mk/?pBroj=1643&stID=26471&pR=13>
- Петреска Георгиевска, Мимоза. (2011): „Донкихотовски театарски подвиг“, <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=5231191472&id=16&setIzdanie=22287>
- Стојмановски, Милорад (2015): „Платите во ФФМ на виделина!“ <http://sportmedia.mk/milorad-stojmanovski/platite-vo-ffm-na-videlina>